

SYLABUS
DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2025/2026–2027/2028
(skrajne daty)

Rok akademicki 2027/2028

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Archeologia wczesnego średniowiecza
Kod przedmiotu*	
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Wydział Humanistyczny
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Archeologii
Kierunek studiów	Archeologia
Poziom studiów	studia I stopnia
Profil	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	III rok, 5 semestr
Rodzaj przedmiotu	kierunkowy
Język wykładowy	polski
Koordinator	Dr Michał Dzik
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr Michał Dzik (wykłady) Dr Sylwia Jędrzejewska (ćwiczenia)

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykt.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
5	45	30							6

1.2. Sposób realizacji zajęć

zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, zaliczenie bez oceny)

WYKŁAD – ZALICZENIE BEZ OCENY, EGZAMIN PISEMNY

ĆWICZENIA – ZALICZENIE Z OCENĄ

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Wiedza ogólna w zakresie historii i geografii Europy Środkowej we wczesnym średniowieczu oraz terminologii i podstaw metodologicznych archeologii

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Zapoznanie studentów z wiedzą o przekształceniach świata Słowian oraz ich niesłowiańskich sąsiadów w okresie wczesnego średniowiecza (V/VI - 1. poł. XIII w.) w świetle źródeł archeologicznych, pisanych i innych.
C ₂	Zapoznanie studentów z poziomem wiarygodności oraz zakresem możliwości interpretacyjnych źródeł archeologicznych i innych (historycznych, językowych, przyrodniczych etc.)
C ₃	Pobudzenie studentów do krytycznej refleksji nad stopniem przydatności danych archeologicznych do odtwarzania dawnych dziejów Słowian i ich otoczenia.

3.2 Efekty kształcenia dla przedmiotu

EK (efekt kształcenia)	Treść efektu kształcenia zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Zna i potrafi prawidłowo skorzystać z literatury specjalistycznej oraz terminologii z zakresu archeologii wczesnego średniowiecza	K_Wo2, 03, 05, 07, K_Uo2, 03, 05
EK_02	Ma uporządkowaną wiedzę w zakresie archeologii wczesnego średniowiecza oraz dotychczasowych i nowych kierunków badań nad tym okresem	K_Wo2, 03, 05, 07
EK_03	Zna i potrafi scharakteryzować jednostki kulturowe, które rozwijały się w okresie wczesnego średniowiecza w Europie Środkowej i Wschodniej	K_Wo2, 03; K_Uo2, 04, 06
EK_04	Zna i potrafi opisać zabytki i obiekty archeologiczne charakterystyczne dla Słowiańszczyzny wczesnośredniowiecznej, a także dla sąsiadujących ze Słowiańszczyzną wspólnot kulturowych	K_Wo2, 03, 06; K_Uo1
EK_05	Rozpoznaje silniejsze oraz słabsze elementy argumentacji archeologicznej w najważniejszych kwestiach spornych, które dotyczą dziejów Słowian we wczesnym średniowieczu	K_Wo6; K_Uo2, 03, 04, 07; K_Ko1, 03
EK_06	Potrafi uczestniczyć w dyskusji nad zagadnieniami z zakresu archeologii wczesnego średniowiecza	K_Uo5, 06, 09, K_Ko1, 03
EK_07	Zachowuje ostrożność i krytycyzm w wyrażaniu opinii, oparte na wyrobionej potrzebie weryfikacji poziomu wiarygodności przesłanek wnioskowania	K_Uo4, 05, 06; K_Ko1, 03

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

EK_o8	Potrafi wyjaśniać podłoże i przebieg procesów historycznych, które dokonywały się w okresie wczesnego średniowiecza w Europie Środkowej i Wschodniej oraz ma świadomość ich znaczenia dla dziedzictwa kulturowego Europy	K_Uo2, 07, 08; K_Ko2, 04
-------	--	-----------------------------

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Wczesne średniowiecze – problemy i sposoby periodyzacji okresu w Europie Środkowej i Wschodniej
Źródła do badań nad dziejami Europy wczesnośredniowiecznej
Zagadnienie kontynuacji kulturowej i osadniczej na ziemiach polskich w połowie I tys. n.e.
Środkowo- i wschodnioeuropejskie ziemie słowiańskie w VIII–X w.
Kultura wielkomorawska
Państwa Merowingów i Karolingów oraz ich wpływ na kulturę materialną na ziemiach polskich i ościennych
Skandynawia i Normanowie we wczesnym średniowieczu
Koczowniczość Europy Środkowo-Wschodniej w VI–X w.
Źródła archeologiczne w badaniach nad formowaniem się państwa pierwszych Piastów
Obiekty i zespoły sakralne w państwie pierwszych Piastów
Obrządek pogrzebowy przed chrystianizacją we wczesnym średniowieczu na obszarze Polski na tle ziem ościennych
Obrządek pogrzebowy w pierwszych wiekach chrystianizacji we wczesnym średniowieczu na obszarze Polski na tle ziem ościennych
Organizacja gospodarki rolno-hodowlanej we wczesnym średniowieczu na obszarze Polski
Ruś od schyłku X do połowy XIII w.
Ludy bałtyckie i ugrofińskie we wczesnym średniowieczu

B. Problematyka ćwiczeń audytoryjnych, konwersatoryjnych, laboratoryjnych, zajęć praktycznych

Treści merytoryczne
Ziemie słowiańskie w Europie Wschodniej, Środkowej i Południowej w VI-VII w.
Charakterystyka kultury praskiej i sukowskiej na ziemiach polskich
Osadnictwo wczesnośredniowieczne na ziemiach polskich – organizacja przestrzeni, obiekty mieszkalne i gospodarcze, tło środowiskowe
Budownictwo grodowe we wczesnym średniowieczu na obszarze dzisiejszej Polski na tle ziem ościennych
Sieć komunikacyjna i kontakty handlowe we wczesnym średniowieczu na obszarze dzisiejszej Polski na tle ziem ościennych
Świat wierzeń Słowian wczesnego średniowiecza i źródła jego poznania, przedchrześcijańskie miejsca kultu
Źródła pisane i ikonograficzne do wczesnego średniowiecza na ziemiach polskich i sąsiednich
Biżuteria i ubiór we wczesnym średniowieczu na obszarze dzisiejszej Polski na tle ziem ościennych
Świat wojowników wczesnego średniowiecza na obszarze dzisiejszej Polski na tle ziem ościennych
Życie codzienne i rzemiosło we wczesnym średniowieczu na obszarze dzisiejszej Polski na tle ziem ościennych

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład problemowy, z prezentacją multimedialną.

Ćwiczenia: analiza zagadnień z dyskusją, analiza tekstów źródłowych i ich opracowań z dyskusją, przygotowywanie referatów, prezentacji, prac pisemnych.

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	PRACE PISEMNE, EGZAMIN PISEMNY	ĆW, W
EK_02	KOLOKWIUM, EGZAMIN PISEMNY	ĆW, W
EK_03	KOLOKWIUM, EGZAMIN PISEMNY	ĆW, W
EK_04	KOLOKWIUM, EGZAMIN PISEMNY	ĆW, W
EK_05	DYSKUSJA W TRAKCIE ZAJĘĆ	ĆW
EK_06	DYSKUSJA W TRAKCIE ZAJĘĆ	ĆW
EK_07	DYSKUSJA W TRAKCIE ZAJĘĆ, EGZAMIN PISEMNY	ĆW, W
EK_08	EGZAMIN PISEMNY	W

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Wykład – aktywny udział w zajęciach oraz pozytywna ocena z egzaminu pisemnego

Ćwiczenia – pozytywne oceny z częściowego testu pisemnego (ponad 50% punktów) oraz kolokwium pisemnego (ponad 70% punktów), przygotowanie referatu z prezentacją

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	75
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	20
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	55
SUMA GODZIN	150
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	6

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	Nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	Nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

K. Godłowski, *Pierwotne siedziby Słowian*, Kraków 2000

M. Dulinicz, *Kształtowanie się Słowiańszczyzny Północno – Zachodniej. Studium archeologiczne*, Warszawa 2001.

Z. Kurnatowska, *Początki Polski*, Poznań 2001.

L. Leciejewicz, *Słowianie Zachodni. Z dziejów tworzenia się średniowiecznej Europy*, Wodzisław Śląski 2010.

A. Buko, *Świt państwa polskiego*, Warszawa 2021.

M. Parczewski, *Początki kultury wczesnosłowiańskiej w Polsce. Krytyka i datowanie źródeł archeologicznych*, Wrocław 1988.

Historia kultury materialnej Polski w zarysie, t. I, red. M. Dembińska, Warszawa 1978.

Literatura uzupełniająca do poszczególnych zagadnień podawana jest w trakcie zajęć.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej